

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาหลักการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี ทำให้ทราบว่า การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คิดจากฐานภาษี “เงินได้สุทธิ” ที่ได้มาจากเงินได้พึงประเมิน หักด้วยค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดรายได้ หักด้วยค่าลดหย่อน ซึ่งค่าลดหย่อนภาษีจะถูกกำหนดโดยบทบัญญัติเกี่ยวกับเงินได้ที่ไม่ถูกเก็บภาษี หรืออาจเรียกว่า “ตัวบรรเทาภาระภาษี” ซึ่งมีขึ้นเพื่อสนับสนุนหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี และเพื่อความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ครั้งใหม่ และมีวัตถุประสงค์หลักอีกอย่างหนึ่งคือ เพื่อประโยชน์ของบุคคล หรือเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเป็นการเฉพาะ ดังนั้น ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อจะได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบในบทที่ 4 ต่อไป

3.1 กฎหมายการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย

ประเภทของมาตรการทางภาษีเพื่อบรรเทาภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย¹

มาตรการทางภาษีเพื่อบรรเทาภาระภาษีตามประมวลรัษฎากร จำแนกได้ 2 ประเภท คือ การหักค่าลดหย่อน และการยกเว้นภาษี

3.1.1 การหักค่าลดหย่อน (Personal Deductions)

เงินได้พึงประเมินที่ได้มีการหักค่าใช้จ่ายแล้ว ประมวลรัษฎากรได้มีการกำหนดให้สามารถหักค่าลดหย่อนได้อีก

ซึ่งค่าลดหย่อนมีความแตกต่างจากค่าใช้จ่าย คือ ค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนหรือเงินที่จ่ายไปเพื่อให้มาซึ่งเงินได้ ในขณะที่ค่าลดหย่อนเป็นตัวบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษี ทำให้ผู้เสียภาษีเสียภาษีน้อยลงหรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเลยก็ได้ ซึ่งเมื่อใดที่รัฐบาลเห็นว่าประชาชนต้องเผชิญกับ

¹ จาก การนำระบบเครดิตภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามาใช้แทนระบบการหักค่าลดหย่อน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) (น. 48-58), โดย วาสนา สุขสมัย, 2555, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปัญหาทางเศรษฐกิจรายได้ไม่พอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น รัฐบาลก็จะเสนอแก้กฎหมายให้เพิ่มค่าลดหย่อนมากขึ้น เพราะเมื่อค่าลดหย่อนเพิ่มขึ้น เงินได้สุทธิที่จะนำไปคำนวณภาษีก็ลดน้อยลงด้วย หรืออาจไม่ต้องเสียภาษีเลยก็ได้

ประเภทของค่าลดหย่อนตามประมวลรัษฎากร แบ่งเป็น

3.1.1.1 ค่าลดหย่อนส่วนบุคคลและค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษา ค่าลดหย่อนประเภทนี้กำหนดขึ้นเพื่อช่วยบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ซึ่งต้องรับภาระให้การศึกษาแก่บุตร

1) กรณีผู้มีเงินได้เป็นบุคคลธรรมดา นอกจากจะหักค่าลดหย่อนสำหรับตนเองได้แล้ว ยังหักค่าลดหย่อนสำหรับครอบครัวได้อีกด้วย ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 47(1) แห่งประมวลรัษฎากร กล่าวคือ

(ก) ผู้มีเงินได้เองสามารถหักค่าลดหย่อนได้ 30,000 บาท ตามมาตรา 47 (1)(ก)

(ข) คู่สมรสหักค่าลดหย่อนได้อีก 30,000 บาท ตามมาตรา 47(1) (ข)

(ค) หากผู้มีเงินได้หรือคู่สมรสมีบุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรม

(1) เกิดก่อนหรือในปี พ.ศ. 2522 จะได้รับค่าลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าวคนละ 15,000 บาท

(2) เกิดหลัง ปี พ.ศ. 2522 จะได้รับลดหย่อนคนละ 15,000 บาท แต่รวมกันไม่เกินสามคน

ถ้าผู้มีเงินได้มีทั้งบุตรเก่า (เกิดก่อนหรือในปี พ.ศ. 2522) และบุตรใหม่ (เกิดหลังปี พ.ศ. 2522) ให้นำบุตรเก่าทั้งหมดมาหักก่อน แล้วจึงนำบุตรใหม่มาหัก เว้นแต่ในกรณีที่ผู้มีเงินได้มีบุตรเก่าที่มีชีวิตอยู่รวมกันเป็นจำนวนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป จะนำบุตรใหม่มาหักไม่ได้ แต่ถ้าบุตรเก่ามีจำนวนไม่ถึง 3 คน ให้นำบุตรใหม่มาหักได้ โดยเมื่อรวมกับบุตรเก่าแล้วต้องไม่เกิน 3 คน (ตามมาตรา 47(1)(ค) วรรคสอง)

และให้หักได้เฉพาะบุตรชอบด้วยกฎหมาย หรือบุตรบุญธรรม ซึ่งมีอายุไม่เกิน 25 ปี และยังคงศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยหรือชั้นอุดมศึกษา หรือซึ่งเป็นผู้เยาว์หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถอันอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู แต่มิให้หักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าวที่มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วตั้งแต่ 15,000 บาท ขึ้นไป โดยมีเงินได้พึงประเมินนั้นไม่เข้าลักษณะตามมาตรา 42

หากบุตรดังกล่าวยังเป็นบุตรที่ยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของทางราชการสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถานศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ ก็ให้หักค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษาได้อีกคนละ 2,000 บาท ตามมาตรา 47(ฉ)

คำว่า “บุตร” ตามมาตรา 47(1)(ก) ที่เป็นบุคคลอายุไม่เกิน 25 ปี และยังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือชั้นอุดมศึกษา หรือกรณีเป็นผู้เยาว์ บุตรนั้นอาจเป็นคนปกติหรือคนพิการก็ได้ แต่ถ้าบุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้วยังมิได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา บิดามารดาผู้มีเงินได้จะหักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าวได้ต่อเมื่อบุตรนั้นศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถแล้วเท่านั้น ซึ่งโดยทั่วไปก็ให้แก่บุตรที่พิการ

กรณีที่สามีภรรยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้และความเป็นสามีหรือภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี การหักค่าลดหย่อนสำหรับตัวเองและคู่สมรส หักรวมกันได้ 60,000 บาท แต่ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ก็ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าลดหย่อนสำหรับตัวเองและสำหรับบุตรนั้นได้คนละครั้ง ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 47(2) แห่งประมวลรัษฎากร

กรณีผู้มีเงินได้มิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย การหักค่าลดหย่อนสำหรับคู่สมรสและบุตรของผู้มีเงินได้ ให้หักได้เฉพาะคู่สมรสและบุตรที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น โดยถือระยะเวลา 180 วัน ตามมาตรา 41 วรรคท้ายเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ ในปีใดถ้าผู้มีเงินได้อยู่ในประเทศไทยไม่ถึง 180 วัน ตามมาตรา 41 วรรคท้ายเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ ในปีใดถ้าผู้มีเงินได้อยู่ในประเทศไทยไม่ถึง 180 วัน ก็ถือว่าผู้นั้นมิได้อยู่ในประเทศไทย อยู่ถึง 180 วัน แม้จะไม่ได้อยู่เป็นระยะเวลาติดต่อกันไป ก็ถือเป็นผู้อยู่ในประเทศไทย

ในการเก็บภาษีเงินได้จากสามีหรือภริยานั้น ถ้าสามีและภริยาอยู่ร่วมกันตลอดปีภาษี เงินได้ของภริยาให้ถือเป็นเงินได้ของสามี และสามีมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยื่นรายการและเสียภาษี แต่ถ้ามีค่าภาษีค้างชำระและภริยาได้รับแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วันแล้ว ภริยาจะต้องร่วมรับผิดชอบในการเสียภาษีที่ค้างชำระนั้นด้วย (มาตรา 57 ตรี)

ถ้าภริยามีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) หรือเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน เช่น เป็นลูกจ้าง พนักงาน หรือข้าราชการ ภริยาจะแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีเฉพาะส่วนที่เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) โดยมีให้ถือว่าเป็นเงินได้ของสามีก็ได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 57 เบญจ และในกรณีนี้ต่างฝ่ายต่างหักค่าลดหย่อนสำหรับตนเองได้ 30,000 บาท ส่วนบุตรนั้นหักได้คนละครั้ง คือ 8,500 บาท ต่อบุตรหนึ่งคน (บุตรที่กำลังศึกษา)

การแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีนั้น มีผลดีว่าการไม่แยกยื่น เพราะจะทำให้ครอบครัวเสียภาษีน้อยลง เพราะอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยเป็นแบบอัตราก้าวหน้า เงินได้ยิ่งมาก ยิ่งต้องเสียภาษีในอัตราสูง ถ้าไม่แยกยื่นก็ต้องนำเงินได้ของภริยาไปรวมกับเงินได้ของสามี ซึ่งจะทำให้เงินเพิ่มมากขึ้น ภาษีที่จะต้องเสียก็มากขึ้นตามไปด้วย แต่ภริยาจะมีสิทธิแยกยื่นรายการและชำระภาษีต่างหากจากสามีได้นั้นจำกัดเฉพาะภริยาที่มีเงินได้พึงประเมิน

ตามมาตรา 40(1) คือเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงานเท่านั้น และเงินได้ประเภทอื่นไม่สามารถแยกยื่นได้

2) กรณีผู้มีเงินได้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี

ความตายของบุคคลมิได้เป็นสาเหตุให้รัฐไม่มีสิทธิเรียกเก็บภาษีจากเงินได้ที่บุคคลนั้นได้รับก่อนหรือหลังตายไม่ เงินได้ของบุคคลนั้นไม่ว่าจะได้รับก่อนหรือหลังตายต้องเสียภาษี (เว้นแต่จะได้รับการยกเว้น) ทั้งนี้โดยผู้จัดการมรดก หรือทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดกแล้วแต่กรณี มีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีแทนในนามของผู้ตาย ทั้งนี้ มาตรา 47(4) ขอมให้หักค่าลดหย่อนได้เสมือนผู้ตายมีชีวิตอยู่ตลอดปีภาษีที่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย กล่าวคือ หักได้เต็มจำนวนแม้จะมีชีวิตอยู่ไม่ครบปีภาษีนั้นก็ตาม

3) กรณีผู้มีเงินได้เป็นกองมรดก

บุคคลที่ถึงแก่ความตาย ทรัพย์สินมรดกของบุคคลนั้นอาจมีดอกผลงอกเงยหรือประโยชน์อื่นใดเพิ่มขึ้น เช่น เงินฝากธนาคารมีดอกเบี้ย ที่ดินหรือตึกแถวมีค่าเช่า หรือหุ้นที่ถือไว้ในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนมีเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร ดอกผลหรือประโยชน์งอกเงยเพิ่มพูนขึ้นนี้ถือเป็นเงินได้ที่ต้องเสียภาษี เงินได้ดังกล่าวนี้หากมีขึ้นในปีภาษีที่ผู้นั้นถึงแก่ความตายก็ต้องเสียภาษีในนามของผู้ตาย แต่หากเกิดขึ้นในปีภาษีถัดจากปีที่ผู้นั้นตาย ก็ต้องเสียภาษีในนามกองมรดกของผู้ตาย โดยสามารถหักค่าลดหย่อนได้ 30,000 บาท ตามมาตรา 47(5) แต่อย่างไรก็ตาม การหักค่าลดหย่อนในกรณีนี้จะนำสมาชิกในครอบครัวของผู้ตาย ซึ่งได้แก่ภริยาและบุตรมาหักค่าลดหย่อนไม่ได้ เพราะกองมรดกมิเงินได้ มิใช่ผู้ตายมีเงินได้

4) กรณีผู้มีเงินได้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีโชนิติบุคคล

ห้างหุ้นส่วนและคณะบุคคลที่มีโชนิติบุคคลต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยมีสิทธิหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนได้ ซึ่งค่าลดหย่อนนั้น มาตรา 47(6) ถือเอาตัวผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ ขอมให้หักลดหย่อนสำหรับตัวผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลได้คนละ 30,000 บาท แต่รวมกันไม่เกิน 60,000 บาท และผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลที่จะหักลดหย่อนได้ต้องเป็นผู้อยู่ในประเทศไทย

ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีโชนิติบุคคลมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี เมื่อมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกินกว่า 30,000 บาท โดยให้ผู้أำนวยการหรือผู้จัดการเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการและเสียภาษีในนามห้างหุ้นส่วนหรือคณะบุคคลนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลแต่ละคนไม่ต้องยื่นรายการเพื่อเสียภาษีอีก แต่ถ้าห้างหุ้นส่วนหรือคณะบุคคลมีภาษีค้างชำระ ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลจะต้องร่วมกันรับผิดชอบเงินภาษีที่ค้างชำระ ตามมาตรา 56 วรรคสอง

3.1.1.2 ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต

เบี้ยประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ที่จ่ายไประหว่างปีภาษี หักค่าลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท คู่สมรสของผู้มีเงินได้ที่ไม่มีเงินได้ หักค่าลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้กรมธรรม์ประกันชีวิตนั้นต้องมีกำหนดเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการในประเทศไทย การฝากเงินออมเงินประเภทสหกรณ์ชีวิตและครอบครัวก็อยู่ในข่ายที่จะขอหักค่าลดหย่อนตามเกณฑ์นี้ด้วย

นอกจากนี้ยังมีกรณี ค่าเบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการออมในรูปแบบที่ให้ประชาชนออมไว้ใช้จ่ายภายหลังเกษียณอายุการทำงาน โดยเพิ่มเติมค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิตที่มีอยู่แล้วตามปกติอีก 200,000 บาท เฉพาะประกันชีวิตแบบบำนาญซึ่งวงเงินที่เพิ่มขึ้นนี้ ต้องไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ และต้องไม่เกินยอดหักลดหย่อนในภาพรวมเมื่อผนวกกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) หรือกองทุนสหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน และค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แต่ไม่เกิน 500,000 บาทด้วย ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ผู้มีสิทธิหักค่าลดหย่อนค่าเบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ²

3.1.1.3 ค่าลดหย่อนเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นกองทุนสวัสดิการแบบสมัครใจ ซึ่งในระบบสากลถือว่าเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่งที่นายจ้างให้แก่พนักงานเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและทำงานให้นายจ้างยาวนานขึ้น และยังเป็นแหล่งระดมเงินออมที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งของรัฐบาลเพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530 มาตรา 10 กำหนดให้ลูกจ้างและนายจ้างจะต้องจ่ายเงินสะสมและเงินสมทบเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยทุกครั้งที่มีการจ่ายค่าจ้าง ลูกจ้างจะต้องจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุน โดยให้นายจ้างหักจากค่าจ้างและให้นายจ้างจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนตามอัตราที่กำหนดในข้อบังคับของกองทุน แต่ข้อบังคับนั้นจะต้องกำหนดไว้ในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2 และไม่เกินร้อยละ 15 ของค่าจ้าง และกำหนดให้นายจ้างต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนตามจำนวนลูกจ้าง ในอัตราไม่ต่ำกว่าเงินสะสมของลูกจ้าง แต่อย่างไรก็ดี ลูกจ้างและนายจ้างอาจตกลงกันให้จ่ายเงินสะสมและเงินสมทบเข้ากองทุนในอัตราที่สูงกว่าที่กำหนดโดยรัฐมนตรีอนุวัติก็ได้

เพื่อให้การจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพบรรลุวัตถุประสงค์ รัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรการทางภาษีให้แก่ นายจ้างและลูกจ้างที่ร่วมกันจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพซึ่งจดทะเบียนแล้วนั้น

² จาก ภาษีอากรธุรกิจ, โดย สมคิด บางโม, 2557, กรุงเทพฯ: วิทพัฒนา.

โดยในส่วนของลูกจ้างที่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ได้รับสิทธิลดหย่อนโดยในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดในมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว ผู้มีเงินได้สามารถนำเงินที่จ่ายสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวงตามมาตรา 65 ตรี (2) ตามจำนวนที่จ่ายจริงไม่เกิน 10,000 บาท มาหักลดหย่อนเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีได้ และหากสามีหรือภริยาของลูกจ้างดังกล่าวจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพด้วย และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีแล้ว ให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเงินสะสมของสามีหรือภริยาที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพนั้น ตามหลักเกณฑ์เช่นเดียวกัน (มาตรา 47(1)(ข))

3.1.1.4 ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อการเช่าซื้อ หรือการสร้างที่อยู่อาศัย

ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างที่อยู่อาศัย เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามสัญญา กู้ยืมเงินเพื่อเช่าซื้อ เช่าซื้ออาคาร อาคารพร้อมที่ดิน หรือห้องชุดในอาคาร หรือเพื่อสร้างอาคารใช้อยู่อาศัยบนที่ดินของตนเองหรือบนที่ดินที่ตนเองมีสิทธิครอบครอง

ประมวลรัษฎากร มาตรา 47 (1) (ข) ประกอบข้อ 2 (53) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 264 (พ.ศ. 2550) กำหนดให้ ผู้มีเงินได้นำดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ผู้มีเงินได้ได้จ่ายไปให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ หรือนายจ้าง สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจ้างองอาคารที่ซื้อหรือสร้าง เป็นประกันการกู้ยืมนั้น มาหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 100,000 บาท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษา อาคารดังกล่าวให้หมายความรวมถึงอาคารพร้อมที่ดินด้วย

3.1.1.5 ค่าลดหย่อนเงินบริจาค

เมื่อได้หักค่าลดหย่อนตามมาตรา 47(1) ถึง (6) แล้วเหลือเท่าใดให้หักลดหย่อนได้อีกสำหรับเงินบริจาค (ก) เงินที่บริจาคแก่สถานพยาบาลและสถานศึกษาของทางราชการ หรือ (ข) เงินที่บริจาคเป็นสาธารณประโยชน์แก่องค์การ หรือสถานสาธารณกุศล หรือสถานพยาบาล และสถานศึกษาอื่นนอกจากที่กล่าวใน (ก) ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา โดยให้หักได้เท่าจำนวนที่บริจาค แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินที่เหลือ ตามมาตรา 47(7) แห่งประมวลรัษฎากร

ข้อสังเกต³

- 1) การบริจาคที่ดินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีเงินจะนำมาตีราคาเพื่อหักค่าลดหย่อนไม่ได้
- 2) คู่สมรสที่ไม่มีเงินได้จะนำเงินที่ตนบริจาคมาหักค่าลดหย่อนไม่ได้
- 3) กรณีบริจาคเงินร่วมกัน โดยระบุชื่อทั้งผู้มีเงินได้และสามีหรือภรรยา แต่ไม่ได้แยกจำนวนเงินไว้ ให้ถือว่าบริจาคคนละครั้ง
- 4) กรณีบริจาคเงินร่วมกัน โดยระบุชื่อบุคคลหลายคนในใบรับบริจาค แต่ไม่ได้แยกจำนวนไว้ ให้ถือว่าบริจาคคนละเท่า ๆ กัน
- 5) สามีภรรยาที่แยกคำนวณภาษี ให้หักค่าลดหย่อนสำหรับเงินบริจาคได้เฉพาะตน
- 6) รายชื่อองค์กรที่ประกาศมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

3.1.1.6 การลดหย่อนค่าอุปการะบิดามารดา

กรณีผู้มีเงินได้ ใ้ค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา มาตรา 47(1)(ญ) ได้กำหนดให้ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักค่าลดหย่อนได้สำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภรรยาของผู้มีเงินได้ ได้คนละ 30,000 บาท โดยบุคคลดังกล่าวต้องมีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ และอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศ กำหนด ซึ่งมีประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 136) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการหักค่าลดหย่อนอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภรรยาของผู้มีเงินได้ ตามมาตรา 47 (1)(ญ) แห่งประมวลรัษฎากร ประกาศ ณ วันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2548 ได้กำหนดสาระสำคัญไว้ว่า การหักค่าลดหย่อนค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภรรยาของผู้มีเงินได้ ให้หักค่าลดหย่อนได้คนละ 30,000 บาท สำหรับบิดามารดาที่มีอายุหกสิบปีขึ้นไปและอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้ แต่มิให้หักลดหย่อนสำหรับบิดามารดาดังกล่าวที่มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ขอหักลดหย่อนเกิน 30,000 บาท ขึ้นไป โดยที่ผู้มีเงินได้หรือสามีหรือภรรยาของผู้มีเงินได้จะต้องเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดามารดาที่ผู้มีเงินได้ใช้สิทธิหักลดหย่อนค่าอุปการะเลี้ยงดู กรณีที่ผู้มีเงินได้หลายคนอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาคนเดียวกัน ให้ผู้มีเงินได้คนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียวที่มีหลักฐานรับรองการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดาดังกล่าว เป็นผู้มิสิทธิหักลดหย่อนค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาดังกล่าวนั้นในแต่ละปีภาษี แต่หากเป็นกรณีสามีหรือภรรยาเป็นผู้มีเงินได้ฝ่ายเดียว ให้ผู้มีเงินได้หักลดหย่อนค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของสามีหรือภรรยาของผู้มีเงินได้คนละ 30,000 บาท

³ แหล่งเดิม.

3.1.2 การยกเว้นภาษี (Tax Exemptions)

กรณีการยกเว้นภาษีเงินได้ของประเทศไทย ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะเนื้อหาการยกเว้นภาษีเงินได้ที่ให้นำไปหักเสมือนค่าลดหย่อน

การยกเว้นภาษีเงินได้ที่ให้นำไปหักเสมือนเป็นค่าลดหย่อน แตกต่างจากการยกเว้นภาษีเงินได้ และการลดหย่อนภาษีเงินได้ดังนี้⁴

การยกเว้นภาษีเงินได้ หมายถึง การที่ไม่ต้องนำเงินได้จำนวนที่ได้รับยกเว้นมารวมกับเงินได้พึงประเมินเลย

การลดหย่อนภาษีเงินได้ หมายถึง การนำจำนวนเงินค่าลดหย่อนไปหักออกจากเงินได้พึงประเมินภายหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว

การยกเว้นภาษีเงินได้ที่ให้นำไปหักเสมือนเป็นค่าลดหย่อน หมายถึง การนำจำนวนเงินที่ยกเว้นไปหักออกจากเงินได้พึงประเมิน ภายหลัง หักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนตามปกติแล้ว อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่เป็นการยกเว้นเงินได้ก่อนหักค่าใช้จ่าย(คือ การให้นำเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นไปหักออกจากเงินได้พึงประเมิน)

การยกเว้นภาษีเงินได้ที่ให้นำไปหักเสมือนค่าลดหย่อน มีดังนี้

3.1.2.1 การยกเว้นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (Retirement Mutual Fund: RMF)

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อให้บุคคลที่มีเงินได้มีช่องทางที่จะทำการออมระยะยาวแบบผูกพันไว้ใช้เมื่อสูงอายุหรือชราภาพ โดยกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ(RMF) จะต้องจดทะเบียนจัดตั้งเป็นกองทุนตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และจะต้องเป็นกองทุนรวมประเภทรับซื้อคืนหน่วยลงทุนที่จัดตั้งและจัดการโดยบริษัทจัดการ และมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการออมระยะยาวเพื่อการเลี้ยงชีพของผู้ถือหน่วยลงทุน

การยกเว้นภาษีกรณีการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) แบ่งเป็น 2 ลักษณะ

1) เงินค่าซื้อหน่วยลงทุน

การยกเว้นภาษีเงินได้ สำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุน ให้ยกเว้นเท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และ

⁴ ปิ่นนัย อนันตภินุตร. (2555). การปฏิรูประบบภาษีเพื่อสังคมไทยเสมอหน้า. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://v-reform.org/u-knowledges/taxreform/>

ตลาดหลักทรัพย์ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ได้รับซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้ในปี ภาณินั้น ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท สำหรับปีภาณินั้น

กรณีผู้มีเงินได้จ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือกองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน เงินได้ที่ได้รับการยกเว้น เมื่อรวมกับเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือ กองทุนสงเคราะห์ ต้องไม่เกิน 500,000 บาท

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เพื่อยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็น ค่าซื้อหน่วยลงทุนและการถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) นั้น เป็นไปตาม กฎกระทรวง ฉบับที่ 266 (พ.ศ. 2551) และประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 259) สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

(1) ผู้มีเงินได้ต้องซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้งและต้องไม่ระงับการซื้อหน่วยลงทุนเป็นเวลาเกินกว่า 1 ปีติดต่อกัน การซื้อหน่วยลงทุนใน กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ต้องมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ของเงินได้พึงประเมินที่ ได้รับซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้ในแต่ละปี หรือมีจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 บาทต่อปี

(2) ผู้มีเงินได้จะต้องถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปี นับแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก และไถ่ถอนหน่วยลงทุนดังกล่าวเมื่อผู้มีเงินได้นั้นมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปีบริบูรณ์ เว้นแต่กรณีผู้มีเงินได้ไถ่ถอนหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เพราะเหตุ ทุพพลภาพหรือตาย

(3) ผู้มีเงินได้ต้องไม่ได้รับเงินปันผลหรือเงินอื่นใดจากกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ในระหว่างการลงทุน และต้องได้รับคืนเงินลงทุนและผลประโยชน์จากกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เมื่อมีการไถ่ถอนหน่วยลงทุนเท่านั้น

(4) ผู้มีเงินได้ต้องไม่กู้ยืมเงินหรือเบิกเงินจากกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่ผู้มีเงินได้ ได้ซื้อหน่วยลงทุนไว้

กรณีผู้มีเงินได้ ได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เกินกว่าหนึ่งกองทุน เงินได้ที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพในแต่ละกองทุน ที่จะได้รับการ ยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด

(5) กรณีผู้มีเงินได้ ได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ และได้ใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ตามข้อ 7 แล้ว และต่อมามีได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ผู้มีเงินได้นั้นหมดสิทธิที่จะนำจำนวนเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนนั้นไปยกเว้นภาษีเงินได้ และต้องเสียภาษีเงินได้สำหรับปีภาษีที่ได้นำเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนไปหักออกจากเงินได้เพื่อยกเว้นภาษีเงินได้มาแล้วที่อยู่ในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของปีนั้น ๆ จนถึงวันที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติมเพื่อเสียภาษีเงินได้เพิ่มเติมของปีภาษีดังกล่าว พร้อมเงินเพิ่มตามมาตรา 27 แห่งประมวลรัษฎากร

(6) การได้รับยกเว้นภาษีเงินได้กรณีการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีไปคำนวณหักจากเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อได้หักตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว (หักเสมือนเป็นค่าลดหย่อน)

2) เงินได้จากไถ่ถอนหรือการขายหน่วยลงทุนคืนให้กองทุน

เงื่อนไขในการยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้จากไถ่ถอนหรือการขายหน่วยลงทุนคืนให้กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) แบ่งเป็น 2 กรณี คือ

(1) กรณีไถ่ถอนเพราะเหตุสูงอายุ ทูพพลภาพ หรือตาย

กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (56) กำหนดให้เงินหรือประโยชน์ใด ๆ ที่ผู้ถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ได้รับจากกองทุนรวมดังกล่าว เพราะเหตุสูงอายุ ทูพพลภาพ หรือตาย เป็นเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้โดยจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดไว้ ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 91) ดังนี้

1. กรณีเหตุสูงอายุ ผู้ถือหน่วยลงทุนต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปีบริบูรณ์ และถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก ซึ่งในการนับระยะเวลาการถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) นั้นให้นับเฉพาะปี que ผู้ถือหน่วยลงทุนได้ซื้อหน่วยลงทุน และได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนเท่านั้น

2. กรณีทุพพลภาพ ต้องเป็นกรณีที่แพทย์ที่ทางราชการรับรอง ได้ตรวจและแสดงความเห็นว่า ผู้ถือหน่วยลงทุนทุพพลภาพจนไม่สามารถประกอบอาชีพซึ่งก่อให้เกิดเงินได้ที่จะนำมาซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ได้อีกต่อไป

3. กรณีตาย ต้องเป็นกรณีที่ผู้ถือหน่วยลงทุนถึงแก่ความตายในระหว่างการถือหน่วยลงทุนในกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

ซึ่งในการคำนวณเงินได้ที่ได้รับยกเว้นข้างต้น จะต้องคำนวณจากเงินได้พึงประเมินที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) และได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้จากการซื้อหน่วยลงทุนแล้ว

(2) กรณีการขายหน่วยลงทุนคืนให้กองทุน

ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 258) ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขเพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้ สำหรับเงินได้หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายหน่วยลงทุนคืนให้กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ดังนี้

กรณีเงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายหน่วยลงทุนคืนให้แก่กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่จะได้รับยกเว้นไม่ต้องคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ดังนี้

1) ผู้มีเงินได้ต้องซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง และต้องไม่ระงับการซื้อหน่วยลงทุนเป็นเวลาเกินกว่า 1 ปีติดต่อกัน โดยการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพดังกล่าว ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ของเงินได้พึงประเมินที่ได้รับซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้ในแต่ละปี หรือมีจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 บาทต่อปี

2) ผู้มีเงินได้จะต้องถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก โดยการนับระยะเวลาการถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ให้นับเฉพาะปีที่ผู้ถือหน่วยลงทุนได้ซื้อหน่วยลงทุนเฉพาะที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์

3) ผู้มีเงินได้ต้องไม่ได้รับเงินปันผลหรือเงินอื่นใดจากกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ในระหว่างการลงทุน และต้องได้รับคืนเงินลงทุนและผลประโยชน์จากกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เมื่อมีการไถ่ถอนหน่วยลงทุนเท่านั้น

4) ผู้มีเงินได้ต้องไม่กู้ยืมเงินหรือเบิกเงินจากกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ที่ผู้มีเงินได้ได้ซื้อหน่วยลงทุนไว้

กรณีผู้มีเงินได้ได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เกินกว่าหนึ่งกองทุนเงินได้ที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพในแต่ละกองทุนที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขข้างต้น

กรณีผู้มีเงินได้ได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ได้ปฏิบัติไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในปีใด เมื่อผู้มีเงินได้ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติมสำหรับปีภาษีที่ได้นำเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพไปหักออกจากเงินได้พึงประเมินเพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้แล้ว และได้ถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ

ที่ยังคงเหลืออยู่ เมื่อผู้มีเงินได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพต่อไป โดยได้ปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ข้างต้น นับแต่ปีที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติมการนับ ระยะเวลาการถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ให้นับระยะเวลาที่ได้ถือหน่วยลงทุน ในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพก่อนปีที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติม รวมเข้าด้วย

กรณีผู้มีเงินได้ ได้ออนการลงทุนในหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ไม่ว่าจะ เป็นทั้งหมดหรือบางส่วนไปยังกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพอื่น ไม่ว่าจะ โอนไปยังกองทุน ใดกองทุนหนึ่ง หรือหลายกองทุนรวม ผู้มีเงินได้จะต้อง ออนการลงทุนไปยังกองทุนรวมเพื่อการ เลี้ยงชีพอื่นภายใน 5 วันทำการ นับตั้งแต่วันถัดจากวันที่กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่โอนได้รับ คำสั่งโอนจากผู้มีเงินได้

การยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายหน่วย ลงทุน ให้ยกเว้นสำหรับเงินหรือผลประโยชน์ดังกล่าวที่คำนวณมาจากเงินได้พึงประเมินที่ซื้อหน่วย ลงทุนดังกล่าวได้ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ได้รับซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้ และจะต้องมีจำนวนไม่เกิน 500,000 บาท ในแต่ละปีภาษี

กรณีการขายหน่วยลงทุนที่ได้ซื้อมาในปีภาษี 2551 หากผู้มีเงินได้เริ่มซื้อหน่วยลงทุน หรือซื้อหน่วยลงทุนเพิ่มเติม ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2551 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ให้ ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายหน่วยลงทุนที่ซื้อ มาในปีภาษี 2551 ที่คำนวณมาจากเงินได้พึงประเมินที่ซื้อหน่วยลงทุนดังกล่าวได้ในอัตราไม่เกินร้อย ละ 15 ของเงินได้แต่ไม่เกิน 700,000 บาท ในปีภาษี 2551

การได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ดังกล่าวนี้ ผู้มีเงินได้ต้องมีหลักฐานจากกองทุนรวมเพื่อการ เลี้ยงชีพ ที่แสดงจำนวนเงินได้จากการขายหน่วยลงทุนคืนให้แก่กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ

ผู้มีเงินได้มีสิทธินำเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีไปคำนวณหักจากเงินได้พึงประเมินตาม มาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อได้หักตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากร

3.1.2.2 การยกเว้นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (Long Term Equity Fund: LTF)

กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) ย่อมาจาก Long Term Equity Fund หรือ กองทุนรวม หุ้นระยะยาว เป็นกองทุนรวมแบบพิเศษที่ให้สิทธิผู้ลงทุนนำเงินลงทุนในแต่ละปีมาใช้ลดหย่อน ภาษีได้

กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) มีที่มาจากแผนพัฒนาตลาดทุนไทย ที่มีเป้าหมายเพิ่ม จำนวนผู้ลงทุนสถาบันในประเทศ เพราะเชื่อว่าหากต้องการให้ตลาดหุ้นของไทยมีเสถียรภาพมากขึ้น

จำเป็นต้องมีสัดส่วนผู้ลงทุนสถาบันในประเทศที่มีคุณภาพ (ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่ากองทุนรวม) มากกว่าปัจจุบัน จึงจะทำให้ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทยไม่ผันผวนตามแรงซื้อขายของนักลงทุนต่างประเทศและนักลงทุนรายย่อยมากเกินไป และทำให้เกิดเสถียรภาพในระบบตลาดทุนไทย ในที่สุด

ด้วยเหตุนี้มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2547 จึงกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนรวมหุ้นระยะยาวขึ้น โดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ลงทุนเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF)⁵

มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมเงินทุนเพื่อนำมาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อันจะเป็นการทำให้ตลาดหลักทรัพย์ฯ มีการเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และเป็นการสนับสนุนผู้ลงทุนรายย่อยที่เป็นบุคคลธรรมดาให้สามารถลงทุนระยะยาว โดยมีผลตอบแทนสูง โดยกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) จะต้องจดทะเบียนกองทรัสต์สินเป็นกองทุน ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 โดยต้องจดทะเบียนกองทรัสต์สินเป็นกองทุนรวม ภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2550 และจะต้องเป็นกองทุนรวมตราสารแห่งทุนที่นำเงินที่ได้จากการจำหน่ายหน่วยลงทุนไปลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุนรวม

การยกเว้นภาษีกรณีการลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) เงินค่าซื้อหน่วยลงทุน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวและการถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) เป็นไปตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 257) มีสาระสำคัญดังนี้

เงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่จะได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ดังนี้

1. ผู้มีเงินได้ต้องซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวมีจำนวนรวมกันไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ได้รับซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้ในปีภาษีนั้น ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท สำหรับปีภาษีนั้น

⁵ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2557). กองทุนรวม. สืบค้น 20 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.set.or.th/ltf/education/whatisltf.html>

2. ผู้มีเงินได้จะต้องถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีปฏิทิน แต่ไม่รวมถึงกรณีผู้มีเงินได้ไถ่ถอนหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว เพราะเหตุพหุผลภาพหรือตาย

กรณีพหุผลภาพ ต้องเป็นกรณีแพทย์ที่ทางราชการรับรองได้ตรวจและแสดงความเห็นว่าผู้ถือหน่วยลงทุนพหุผลภาพจนไม่สามารถประกอบอาชีพซึ่งก่อให้เกิดเงินได้ที่จะนำมาซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวได้อีกต่อไป

การยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนข้างต้น ให้ยกเว้นเท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน ทั้งนี้ จะต้องมีจำนวนไม่เกิน 500,000 บาท สำหรับปีภาษีนั้น และผู้มีเงินได้ดังกล่าวต้องเป็นบุคคลธรรมดา แต่ไม่รวมถึงห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีโชันติบุคคล และกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

การได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ดังกล่าวนี้ ผู้มีเงินได้ต้องมีหนังสือรับรองการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวจากบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมที่แสดงได้ว่ามีการจ่ายเงินเข้ากองทุนรวมหุ้นระยะยาวดังกล่าว

กรณีผู้มีเงินได้ได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว และได้ใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ตามหลักเกณฑ์แล้ว และต่อมาได้ปฏิบัติไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ผู้มีเงินได้หมดสิทธิได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ แต่ไม่รวมถึงกรณีที่มีเงินได้ไถ่ถอนหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวเพราะเหตุพหุผลภาพหรือตาย ผู้มีเงินได้ต้องเสียภาษีเงินได้สำหรับปีภาษีที่ได้นำเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนไปหักออกจากเงินได้เพื่อยกเว้นภาษีเงินได้มาแล้วที่อยู่ในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้อื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของปีภาษีนั้น ๆ จนถึงวันที่ได้อื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติมเพื่อเสียภาษีเงินได้เพิ่มเติมของปีภาษีดังกล่าว พร้อมเงินเพิ่มตามมาตรา 27 แห่งประมวลรัษฎากร

กรณีที่มีการขายหน่วยลงทุนคืนให้แก่กองทุนรวมหุ้นระยะยาวซึ่งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด การคำนวณต้นทุนผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหน่วยลงทุน (Capital Gain) เพื่อเสียภาษี ในกรณีดังกล่าวให้คำนวณโดยวิธีเข้าก่อนออก (FIFO)

การได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ในกรณีนี้ ให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นภาษีไปคำนวณหักจากเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อได้หักตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว

2) เงินได้จากการขายหน่วยลงทุนคืนให้กองทุน

ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายหน่วยลงทุนคืนให้แก่กองทุนรวมหุ้นระยะยาวตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ทั้งนี้ เฉพาะกรณีที่ผู้มีเงินได้ถือหน่วยลงทุนดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีปฏิทินแต่ไม่รวมถึงกรณีทุพพลภาพหรือตายและเงินหรือผลประโยชน์ดังกล่าวคำนวณมาจากเงินได้พึงประเมินที่ได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ข้อ 2(66)58

3.1.2.3 การยกเว้นเงินได้ที่ได้จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ตาม ข้อ 1(35) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 266 พ.ศ. 2551 ออกตามความมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากร การหักค่าลดหย่อนกรณีจ่ายเงินสะสมและสมทบเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพของลูกจ้างและนายจ้าง นอกจากจะได้รับการสิทธิในการลดหย่อนแล้ว เงินได้เท่าที่ลูกจ้างจ่ายเป็นเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของค่าจ้างเฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 490,000 บาท สำหรับปีภาษีนั้น เป็นเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีกด้วย

3.1.2.4 การยกเว้นเงินได้กรณีรายจ่ายสำหรับสนับสนุนการศึกษา

การยกเว้นภาษีกรณีนี้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นภาษี (ฉบับที่ 420) พ.ศ. 2547 เป็นการยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่บุคคลธรรมดาและบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งได้สนับสนุนการศึกษาแก่สถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาขององค์การของรัฐบาล โรงเรียนเอกชนซึ่งตั้งตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน โดยบุคคลธรรมดาที่บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการศึกษาในกรณีนี้จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้พึงประเมินเป็น 2 เท่าของรายจ่ายที่จ่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษา โดยนำไปหักออกจากเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่น ๆ แล้ว (หักเสมือนเป็นค่าลดหย่อน) แต่ต้องไม่เกินร้อยละสิบของเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่น ๆ แล้ว และต้องไม่นำไปหักเป็นค่าลดหย่อนสำหรับเงินบริจาคตามมาตรา 47(7) แห่งประมวลรัษฎากรอีก

3.1.2.5 การยกเว้นเงินได้ที่บริจาคให้กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กองทุนคุ้มครองเด็ก หรือกองทุนพัฒนากีฬาแห่งชาติ

การยกเว้นภาษีในกรณีนี้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 428) พ.ศ. 2548 เป็นกรณีการได้สิทธิยกเว้นภาษีสำหรับการบริจาคให้แก่

- 1) กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
- 2) กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม
- 3) กองทุนคุ้มครองเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก หรือ
- 4) กองทุนพัฒนากีฬาแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542

โดยบุคคลธรรมดาที่บริจาคเงิน จะได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักค่าลดหย่อนตามมาตรา 47(1) ถึง(6) แห่งประมวลรัษฎากร (หักเสมือนค่าลดหย่อน) เท่าจำนวนเงินที่บริจาค แต่เมื่อรวมกับเงินบริจาคตามมาตรา 47(7) แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักค่าลดหย่อน

3.1.2.6 การยกเว้นภาษีสำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างที่อยู่อาศัย

ตามมาตรา 47(1)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร ได้บัญญัติให้ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่มีเงินได้จ่ายให้แก่ธนาคาร หรือสถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์หรือนายจ้างสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคาร อยู่อาศัยโดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืม นั้น ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท (อาคารดังกล่าวให้หมายความรวมถึงอาคารพร้อมที่ดินด้วย) ต่อมามีกฎกระทรวงฉบับที่ 264 (พ.ศ. 2550) ข้อ 2 (53) กำหนดให้การยกเว้นภาษีในกรณีนี้ มีการเพิ่มจำนวนเงินที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมให้แก่ธนาคาร หรือสถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ หรือนายจ้าง สำหรับการกู้ยืมเงิน เพิ่มให้อีก 90,000 บาท ซึ่งจะเป็นจำนวนเงินได้รับการยกเว้นภาษีถึง 100,000 บาท

3.1.2.7 การยกเว้นเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัย สำหรับการประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้

ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 162) อาศัยอำนาจตามความในข้อ 2 (76) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 263 (พ.ศ. 2549) ได้ให้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้เท่าที่มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยสำหรับการประกันสุขภาพ ให้แก่บริษัทประกันชีวิตหรือบริษัทประกันวินาศภัยที่ประกอบกิจการในราชอาณาจักร เพื่อเอาประกันภัยสำหรับบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของกลุ่มสมรสของผู้มีเงินได้ ทั้งนี้ ตามจำนวนเบี้ยประกันที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 15,000 บาท โดยบิดามารดาของผู้มีเงินได้ หรือบิดามารดาของกลุ่มสมรส แต่ละคนจะต้องมีเงินได้พึงประเมินในปี

ภาษีที่ขอยกเว้น ไม่เกิน 30,000 บาท และผู้มีเงินได้หรือคู่สมรสต้องเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดามารดาที่ตนใช้สิทธิยกเว้น ในกรณีที่ผู้มีเงินได้หลายคนร่วมกันทำประกันสุขภาพสำหรับบิดามารดาดังกล่าว ผู้มีเงินได้ทุกคนจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้โดยเฉลี่ยเบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้ร่วมกันจ่ายจริงไม่เกิน 15,000 บาท ตามส่วนจำนวนผู้มีเงินได้

3.1.2.8 การยกเว้นเบี้ยประกันชีวิต

ตามข้อ 5(61) ของกฎกระทรวงฉบับที่ 266 (พ.ศ. 2551) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ได้บัญญัติไว้ว่า เงินได้เท่าที่ผู้มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยในปีภาษี สำหรับการประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง เฉพาะส่วนที่เกินหนึ่งหมื่นบาทแต่ไม่เกินเก้าหมื่นบาท โดยกรมธรรม์ประกันชีวิตต้องมีกำหนดเวลาตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้น ได้ออประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร สำหรับเบี้ยประกันภัยที่ได้จ่ายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป

3.2 กฎหมายการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในต่างประเทศ

3.2.1 การหักค่าลดหย่อนในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสหรัฐอเมริกา

ฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสหรัฐอเมริกา คือเงินได้ ซึ่งศาสตราจารย์เฮก(Haig) และศาสตราจารย์ไซมอน (Simons) ได้ให้คำนิยามคำว่า “เงินได้ คือ มูลค่าของการเพิ่มขึ้นสุทธิของอำนาจการบริโภคของบุคคลหนึ่งในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งจะเท่ากับปริมาณการบริโภคของบุคคลนั้นในระยะเวลาที่นั้นบวกกับการเพิ่มขึ้นสุทธิของทรัพย์สิน”⁶

3.2.1.1 ประเภทเงินได้

ประมวลรัษฎากรประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดประเภทเงินได้ที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีไว้เป็นตัวอย่าง อย่างน้อย 15 ประเภท⁷ ดังนี้

⁶ จาก แนวคิดในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับหัวหน้าครัวเรือน: ศึกษากรณีสหรัฐอเมริกา (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), โดย มิลินทร์ ดวงสินธนากุล, 2557, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

⁷ Section 61 of the US Internal Revenue Code.

“a) General definition

Except as otherwise provided in this subtitle, gross income means all income from whatever source derived, including (but not limited to) the following items:

- (1) Compensation for services, including fees, commissions, fringe benefits, and similar items;
- (2) Gross income derived from business;
- (3) Gains derived from dealings in property;
- (4) Interest;

(1) ค่าชดเชยจากการให้บริการ รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน และผลประโยชน์
ในลักษณะเดียวกัน (Compensation for services, including fees, commissions, fringe benefits, and
similar items)

(2) เงินได้จากธุรกิจ (Gross income derived from business)

(3) ผลได้จากการขายทรัพย์สิน (Gains derived from dealings in property)

(4) ดอกเบี้ย (Interest)

(5) ค่าเช่า (Rents)

(6) ค่าสิทธิ (Royalties)

(7) เงินปันผล (Dividends)

(8) เงินได้จากค่าเลี้ยงดูกรณีหย่าร้างตามกฎหมายหรือตามสัญญา (Alimony and
separate maintenance payments)

(9) เงินปี (Annuities)

(10) เงินได้จากการประกันชีวิตและประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ (Income from life
insurance and endowment contracts)

(11) เงินบำนาญ (Pensions)

(12) เงินได้จากการปลดหนี้ (Income from discharge of indebtedness)

(13) เงินส่วนแบ่งกำไรจากห้างหุ้นส่วน (Distributive share of partnership gross income)

(14) เงินได้ของผู้ถึงแก่ความตาย (Income in respect of a decedent)

(15) เงินได้อันเป็นดอกผลจากกองมรดกหรือทรัสต์ (Income from an interest in an
estate or trust)

(5) Rents;

(6) Royalties;

(7) Dividends;

(8) Alimony and separate maintenance payments;

(9) Annuities;

(10) Income from life insurance and endowment contracts;

(11) Pensions;

(12) Income from discharge of indebtedness;

(13) Distributive share of partnership gross income;

(14) Income in respect of a decedent; and

(15) Income from an interest in an estate or trust.

3.2.1.2 การหักค่าลดหย่อน

การหักค่าลดหย่อนตามที่กฎหมายกำหนด มี 2 กรณี โดยกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาจะให้สิทธิผู้เสียภาษีในแต่ละปีภาษีสามารถเลือกได้ว่า ค่าลดหย่อนกลุ่มใดดีกว่ากัน⁸ โดยค่าลดหย่อน 2 กลุ่มใหญ่ มีดังนี้

1) ค่าลดหย่อนมาตรฐาน (Standard Deduction)

ค่าลดหย่อนกรณีนี้เป็นค่าลดหย่อนเนื่องมาจากตัวผู้เสียภาษี เช่น หักค่าลดหย่อนส่วนตัวผู้เสียภาษี หรือคู่สมรสของผู้เสียภาษี ผู้เสียภาษีที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีจะได้เพิ่มการหักค่าลดหย่อน หรือผู้เสียภาษีหรือคู่สมรสที่ตาบอดหรือพิการ สามารถหักค่าลดหย่อนได้เพิ่มเติมตามที่กฎหมายกำหนด

ตารางที่ 3.1 แสดงอัตราค่าลดหย่อนมาตรฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา ปี 2014

ผู้เสียภาษี	อัตราค่าลดหย่อน
คนโสด	\$ 6,200
หัวหน้าครัวเรือน	\$ 9,100
คู่สมรสแยกยื่นรายการ	\$ 6,200
คู่สมรสรวมยื่นรายการ	\$ 12,400
ผู้เป็นหม้าย (Widow/widower)	\$12,400

ที่มา: US Internal Revenue Service Site: <http://www.irs.gov>

2) ค่าลดหย่อนตามรายการ (Itemized Deduction)

การหักค่าลดหย่อนตามรายการจะมีรายละเอียด หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสียภาษีต้องพิจารณาก่อนนำไปใช้ในการลดหย่อน ซึ่งค่าลดหย่อนตามรายการ ส่วนใหญ่จะเป็นค่าลดหย่อนที่มีความจำเป็นในด้านปัจจัยการดำรงชีพ และมีความจำเป็นทางด้านกฎหมาย เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าดอกเบี้ยสำหรับที่อยู่อาศัย เป็นต้น

⁸ Section 63 of the US Internal Revenue Code.

“(a) In general

Except as provided in subsection (b), for purposes of this subtitle, the term “taxable income” means gross income minus the deductions allowed by this chapter (other than the standard deduction)”

การหักค่าลดหย่อนในกรณีที่ผู้เสียภาษีมียกค่าลดหย่อนตามรายการมากกว่าค่าลดหย่อนมาตรฐาน ผู้เสียภาษีมียกค่าลดหย่อนตามรายการ ซึ่งหากผู้เสียภาษีเลือกหักค่าลดหย่อนมาตรฐานไปแล้ว ซึ่งต่อมาต้องการเปลี่ยนเป็นหักค่าลดหย่อนตามรายการก็สามารถทำได้⁹

ค่าลดหย่อนตามรายการประเภทต่าง ๆ จะ เป็น ไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด มีดังนี้

(1) ค่าใช้จ่ายทางการแพทย์และทันตกรรม (Medical and Dental Expenses)

โดยทั่วไปสามารถหักลดหย่อนค่าใช้จ่ายทางการแพทย์หรือทันตกรรมได้มากกว่าร้อยละ 10 ของเงินได้ทั้งหมด แต่ถ้าหากผู้เสียภาษีหรือคู่สมรสที่เกิดก่อนวันที่ 2 มกราคม 1950 ก็สามารถหักค่าลดหย่อนได้เฉพาะส่วนที่เกินกว่าร้อยละ 7.5 ของเงินได้¹⁰

ตัวอย่างของค่าใช้จ่ายทางการแพทย์และทันตกรรมที่สามารถนำมาหักค่าลดหย่อนได้ เช่น ยาตามใบสั่งแพทย์ การตรวจสอบทางการแพทย์ เช่น การเอกซเรย์ การวินิจฉัยโรค เช่น การตรวจน้ำตาลในเลือด การตรวจการตั้งครรภ์ เป็นต้น¹¹

ตัวอย่างของค่าใช้จ่ายทางการแพทย์และทันตกรรมที่ไม่สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้ เช่น โปรแกรมสำหรับการลดน้ำหนัก, การศัลยกรรมเสริมความงาม เป็นต้น¹²

(2) ค่าภาษีที่ผู้เสียภาษีได้จ่ายให้แก่รัฐ หรือจ่ายภาษีให้แก่ท้องถิ่น (Taxes You Paid)

ค่าภาษีที่ผู้เสียภาษีได้ชำระให้แก่รัฐและที่ชำระให้แก่ท้องถิ่นในปีหรือปีก่อน สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้ การลดหย่อนในกรณีนี้เป็นการบรรเทาภาระภาษีซ้อน เนื่องจากเป็นการเก็บภาษีจากรายได้ก่อนเดียวกัน เพราะอำนาจในการเก็บภาษีจากหลายแหล่ง (Several Jurisdictions)¹³ ค่าภาษีที่สามารถนำมาหักค่าลดหย่อนได้ดังกล่าว ไม่ได้คำนึงว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือการลงทุนหรือไม่ก็ได้¹⁴ เช่น ภาษีมลรัฐ ภาษีท้องถิ่น

⁹ From *The RIA Tax Course: Individual Income Tax* (p. 62), By Richard D, 1987, New York: The Research Institute of America

¹⁰ The Internal Revenue Service. *2014 Instructions for Schedule A (Form 1040)*. Retrieved January 19, 2015, from <http://www.irs.gov>

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ *The RIA Tax Course: Individual Income Tax* (p. 417). Op.cit

¹⁴ From *Federal Income Taxation*. (p. 505), By William A. Klein, 1987, Boston: Little, Brown and Company.

ภาษีทรัพย์สิน และภาษีสิ่งแวดล้อม แต่ภาษีที่ไม่สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้ ได้แก่ ภาษีรัฐบาลกลาง, ภาษีสรรพสามิต และภาษีศุลกากร¹⁵

(3) ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Real Estate Taxes)

เป็นการให้หักค่าลดหย่อนภาษีในกรณีที่ เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียภาษีได้จ่ายไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้เสียภาษีเอง รวมถึงภาษีมลรัฐ ภาษีท้องถิ่นและภาษีที่ได้จ่ายไปในต่างประเทศด้วย แต่การลดหย่อนดังกล่าวนี้ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่ได้ใช้จ่ายในทางธุรกิจ เช่น ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงเพื่อเพิ่มมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น¹⁶

(4) ภาษีทรัพย์สินส่วนบุคคล (Personal Property Taxes)

กรณีดังกล่าวนี้ค่าใช้จ่ายที่สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้ เฉพาะค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปในมูลค่าของทรัพย์สินในแต่ละปีเท่านั้น เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการต่อทะเบียนรายปีของรถยนต์ สามารถนำมาหักค่าลดหย่อนภาษีได้เฉพาะแต่ฐานของมูลค่าของรถยนต์ดังกล่าว ส่วนค่าธรรมเนียมอื่นไม่สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้¹⁷

(5) ค่าดอกเบี้ย (Interest)

ดอกเบี้ยที่สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนรายการได้นั้น จะต้องไม่ใช่ดอกเบี้ยที่เกิดจากค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล (Personal Interest) เช่น การใช้บัตรเครดิตหรือเงินกู้ยืมเฉพาะบุคคล ดอกเบี้ยที่สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้นั้น ต้องเป็นดอกเบี้ยที่เกิดจากการจำนองที่อยู่อาศัย (Home Mortgage Interest) และดอกเบี้ยที่เกิดจากการลงทุน (Investment Interest) เท่านั้น¹⁸

1. ดอกเบี้ยที่เกิดจากการจำนองที่อยู่อาศัย (Home Mortgage Interest)

ดอกเบี้ยที่เกิดจากการจำนองที่อยู่อาศัย กฎหมายอนุญาตให้หักค่าลดหย่อนได้เฉพาะดอกเบี้ยที่เกิดจากการจำนองที่อยู่อาศัยหลักและที่อยู่อาศัยแห่งอื่นอีกแห่งเท่านั้น และที่อยู่อาศัยแห่งนั้นต้องไม่ให้ผู้ใดเช่าตลอดปีภาษี¹⁹

¹⁵ The Internal Revenue Service (n.d.). *2014 Instructions for Schedule A (Form 1040)*. Retrieved January 19, 2015, from <http://www.irs.gov>

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ From *Concepts in Federal Taxation* (p. 321), By Kelvin E. Murphy and Mark Higgins, 1999, Ohio: South-Western College Publishing.

¹⁹ Ibid.

ที่อยู่อาศัยตามความหมายในข้อนี้ รวมถึงที่อยู่อาศัยที่เป็นคอนโดมิเนียม ห้องชุด รถเคลื่อนที่ เรือ หรืออสังหาริมทรัพย์อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเป็นห้องนอน ห้องน้ำและห้องครัว เป็นต้น²⁰

ดอกเบี้ยที่เกิดจากการจำนองที่อยู่อาศัย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ Acquisition Debt (ดอกเบี้ยที่เกิดจากการจำนองเพื่อซื้อ ก่อสร้างหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้เสียภาษี) และ Home Equity Debt (ดอกเบี้ยที่เกิดจากการเป็นหนี้จากการนำที่อยู่อาศัยไปเป็นหลักประกันหนี้ดังกล่าว)²¹

2. ดอกเบี้ยที่เกิดจากการลงทุน (Investment Interest)

ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากดอกเบี้ยจากการลงทุน สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้ โดยมีข้อจำกัดว่า ดอกเบี้ยดังกล่าวต้องไม่เกินกว่าเงินได้สุทธิที่เกิดจากการลงทุนในปีภาษีนั้น และผู้เสียภาษีต้องไม่ได้รับการยกเว้นภาษีอย่างอื่นในค่าใช้จ่ายในการลงทุนอีกด้วย²²

(6) การบริจาคเพื่อการกุศล (Gift to Charity)

บุคคลธรรมดาที่มีสิทธิหักค่าลดหย่อน จากการบริจาคให้กับองค์กรทางศาสนา องค์กรการกุศล สถานศึกษา องค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อวิทยาศาสตร์หรือวรรณคดี²³

ตัวอย่างองค์กรการกุศลที่สามารถนำเงินบริจาคมูลดหย่อนภาษีได้ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี โรงพยาบาล องค์กรทหารผ่านศึก กลุ่มทางวัฒนธรรม เป็นต้น²⁴

(7) ความเสียหายจากอุบัติเหตุ และความสูญเสียจากการโจรกรรม (Casualty and Theft Losses)

ผู้เสียภาษีสามารถนำค่าใช้จ่ายที่เกิดจากความเสียหายอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ความเสียหายดังกล่าวต้องเป็นความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งอุบัติเหตุดังกล่าวนั้นต้องเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดหรือเกิดขึ้นโดยผิดธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้, พายุ, อุบัติเหตุทางรถยนต์ หรือเรือ เป็นต้น ซึ่งความเสียหายดังกล่าวรวมถึงการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างในบริเวณที่เกิดภัยพิบัติด้วย²⁵

²⁰ The Internal Revenue Service. (n.d.). *2014 Instructions for Schedule A (Form 1040)*. Retrieved January 19, 2015, from <http://www.irs.gov>

²¹ *Concepts in Federal Taxation* (p. 321). Op.cit.

²² The Internal Revenue Service. (n.d.). *2014 Instructions for Schedule A (Form 1040)*. Retrieved January 19, 2015, from <http://www.irs.gov>

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

²⁵ The Internal Revenue Service. (n.d.). *2014 Instructions for Schedule A (Form 1040)*. Retrieved January 19, 2015, from <http://www.irs.gov>

กรณีความเสียหายที่เกิดจากการถูกลักทรัพย์ (Theft Losses) ที่ผู้เสียหายสามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้นั้น ต้องเป็นความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาโดยผู้กระทำความผิดนั้น โดยมีความเสียหายรวมทั้งทรัพย์สินหรือตัวเงิน ซึ่งความผิดดังกล่าวรวมถึงความผิดฐานแบล็คเมล, หนี้อีเมล, กรรโชก, ลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ และการโจรกรรม ด้วย²⁶

(8) ค่าใช้จ่ายแยกตามรายการประเภทอื่น ๆ (Miscellaneous Deductions)

นอกจากค่าใช้จ่ายที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ อีก เช่น ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (ยกเว้นดอกเบี้ยจากการลงทุน), ค่าใช้จ่ายทางธุรกิจ, การขาดทุนจากการพนัน เป็นต้น ค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้บางประเภทสามารถนำไปหักค่าลดหย่อนได้เต็มจำนวน และบางประเภทหักได้เฉพาะส่วนที่เกินร้อยละ 2 ของเงินได้ที่ปรับปรุงแล้ว²⁷

ค่าใช้จ่ายประเภทที่หักได้เต็มจำนวน ได้แก่ การขาดทุนจากการพนัน, ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำงานของคนพิการ และค่าเสียหายจากการลงทุนตามสัญญารายปีกรณีสัญญาสิ้นสุดลงเนื่องจากความตาย ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้สามารถหักค่าใช้จ่ายได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ²⁸

ค่าใช้จ่ายประเภทที่หักได้เพียงบางส่วน เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานอดิเรก ค่าใช้จ่ายในการจ้างงานทางธุรกิจที่ไม่ได้รับคืน ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (ยกเว้นดอกเบี้ยจากการลงทุน) และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการเป็นที่ปรึกษาทางภาษี เป็นต้น โดยค่าใช้จ่ายประเภทต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำมาหักได้เฉพาะส่วนที่เกินร้อยละ 2 ของเงินได้ที่ปรับปรุงแล้ว²⁹

3.2.2 การหักค่าลดหย่อนในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย

3.2.2.1 ลักษณะทั่วไปของภาษีเงินได้ของประเทศไทย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศไทย อยู่ภายใต้กฎหมายภาษีเงินได้และกฎหมายภาษีนิติบุคคล โดยการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคลมีความแตกต่างกัน โดยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะจัดเก็บบนฐานการคำนวณรายได้ประจำปีปฏิทิน ซึ่งเริ่มนับจากวันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 30 ธันวาคมของทุกปี³⁰

²⁶ The Internal Revenue Service. (n.d.). *Tax Guide 2014 for Individuals*. Retrieved January 19, 2015, from <http://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p17.pdf>

²⁷ Ibid.

²⁸ *Concepts in Federal Taxation* (p. 325). Op.cit.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ministry of Finance Japan. (n.d.). *Comprehensive Handbook of Japanese Taxes 2010*. Retrieved January 21 2015, from <http://www.mof.go.jp>

ภายใต้กฎหมายภาษีเงินได้ของประเทศญี่ปุ่น เงินได้ที่จะนำมาคิดคำนวณในการเสียภาษีจึงต้องมีการแยกประเภท ตามวัตถุประสงค์เพื่อความสะดวกในการคำนวณภาษี³¹

3.2.2.2 ประเภทของเงินได้ที่ใช้ในการคำนวณภาษีของประเทศญี่ปุ่น³²

- 1) เงินได้จากดอกเบี้ย (Interest Income) เช่น เงินได้จากพันธบัตร ตราสารหนี้ หรือดอกเบี้ยเงินฝากในประเทศ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ
- 2) เงินได้จากเงินปันผล (Dividend Income) เช่น เงินได้จากเงินปันผลที่ได้รับจากบริษัทหรือเงินส่วนแบ่งที่ได้รับจากทรัสต์สาธารณะ เงินส่วนแบ่งที่ได้รับจากทรัสต์เอกชน
- 3) เงินได้จากอสังหาริมทรัพย์ (Real property Income) เช่น เงินได้จากค่าเช่าที่ดิน อาคาร เรือเดินสมุทร เครื่องบิน เป็นต้น
- 4) เงินได้จากธุรกิจ (Business Income) เช่น เงินได้ที่ได้รับการอุตสาหกรรม การประมง การพาณิชย์ การเกษตร ธุรกิจอิสระ หรือเงินได้จากการบริการวิชาชีพ เช่น นักกีฬา ทัศนความ แพทย์ เป็นต้น
- 5) เงินได้จากการจ้างแรงงาน (Employment Income) เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง โบนัส สวัสดิการต่าง ๆ ซึ่งได้รับการจ้างแรงงาน
- 6) เงินได้จากการเกษียณอายุ (Retirement Income) เช่น เงินได้ที่ได้รับการเกษียณอายุ บำเหน็จหมางจ่าย เงินบำเหน็จหรือบำนาญที่จ่ายในครั้งเดียว
- 7) เงินได้จากการทำป่าไม้ (Timber Income) เช่น เงินได้จากการขายผลผลิตจากป่าไม้
- 8) กำไรส่วนทุน (Capital Gains) เช่น เงินได้ที่ได้รับการขายสินทรัพย์ รวมถึงเครื่องจักร และ สมาชิกสนามกอล์ฟ เงินได้จากการขายที่ดิน อาคาร สิทธิการเช่าที่ดิน หลักทรัพย์ หรือหุ้น (เฉพาะส่วนที่เป็นผลได้จากทุน)
- 9) เงินได้เป็นครั้งคราว (Occasional Income) เช่น เงินได้จากการเล่นการพนัน สลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น
- 10) เงินได้อื่น (Miscellaneous Income) เงินได้ที่ไม่เข้าลักษณะเงินได้ประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น เงินได้จากกำไรจากการไถ่ถอนหรือซื้อคืนพันธบัตร ตราสารหนี้ หรือกำไรจากการซื้อลดพันธบัตร

³¹ Ibid.

³² From *An Outline of Japanese Taxes 1986* (pp. 28-31), By Tax Bureau, 1986, Tokyo: Ministry of Finance.

เงินได้ที่จะนำมาคำนวณในการการเสียภาษีบุคคลธรรมดาของประเทศญี่ปุ่นนั้น ต้องนำเงินได้ที่กฎหมายให้มารวมกันนำไปหักค่าใช้จ่ายโดยตรงและจำเป็นก่อน หลังจากนั้นจึงนำไปหักค่าลดหย่อน แล้วจึงนำมาคำนวณภาษีตามตารางอัตราการคำนวณภาษี เมื่อได้ผลรวมเท่าไรจึงค่อยนำเครดิตภาษีไปลบ เพื่อจะได้ยอดรวมจำนวนภาษีที่ต้องจ่ายให้กับรัฐ

3.2.2.3 ตัวอย่างการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศญี่ปุ่น³³

ประเภทที่ 1 ค่าลดหย่อนจากความสูญเสียจากวินาศภัย (Deduction for Casualty Losses)

กรณีที่ผู้เสียภาษีที่มีถิ่นที่อยู่ในญี่ปุ่นได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติ ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายต่อทรัพย์สินของตนเองและครอบครัวที่เกิดจากความเสียหายจากภัยพิบัติ เช่น ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการเกิดเหตุแผ่นดินไหว, พายุ, ไฟไหม้ รวมถึงการลักขโมยหรือการบุกรุกในพื้นที่ดังกล่าวและความสูญหายและเสียหายดังกล่าวนั้นบางส่วนไม่สามารถเรียกร้องจากเงินค่าประกันภัยได้ ผู้เสียภาษีสามารถนำค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่าที่ได้จ่ายจริงตามใบเสร็จรับเงิน

ประเภทที่ 2 ค่าลดหย่อนสำหรับค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ (Deduction for Medical Expenses)

กรณีที่ผู้เสียภาษีจ่ายค่ารักษาพยาบาลหรือการตรวจสุขภาพประจำปี ของตัวผู้เสียภาษีเอง คู่สมรสที่อยู่ด้วยกัน ซึ่งค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ดังกล่าวได้แก่ ค่าตรวจหรือรักษาโรคโดยแพทย์หรือทันตแพทย์ ค่ายา ค่าบริการโรงพยาบาล ค่าพยาบาล แต่ไม่รวมค่าใช้จ่ายทางการแพทย์เพื่อสัลยกรรมความงามหรือเพื่อการบำรุงสุขภาพ ซึ่งค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ดังกล่าวนี้ สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 เยน หรือ ร้อยละ 5 ของเงินได้จากการจ้างแรงงาน เงินได้จากการเกษียณอายุ หรือเงินได้ที่ได้รับจากการทำป่าไม้รวมกัน แล้วแต่อย่างใดจะต่ำกว่า

ประเภทที่ 3 ค่าลดหย่อนสำหรับเบี้ยประกันสังคม (Deduction for Social Insurance Premiums)

กรณีที่ผู้เสียภาษีจ่ายค่าเบี้ยประกันสังคม สำหรับตนเอง หรือคู่สมรสที่อยู่อาศัยด้วย หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน สามารถนำไปหักเป็นค่าลดหย่อนได้

ประเภทที่ 4 ค่าลดหย่อนสำหรับเงินค่าธรรมเนียมเพื่อการช่วยเหลือธุรกิจขนาดเล็กร่วมกัน (Deduction for Small-Scale Enterprise Mutual Aid Premiums, etc.)

³³ Ministry of Finance Japan. (n.d.). *Comprehensive Handbook of Japanese Taxes 2010*. Retrieved January 21 2015, from <http://www.mof.go.jp>

กรณีดังกล่าวนี้เป็นเงินที่ต้องส่งตามสัญญา กับ Small Business Mutual Aid Corporation หรือ โครงการ Physically Handicapped or Mentally Retarded Persons Mutual Aid Programs ที่ดำเนินงานโดยรัฐบาลญี่ปุ่น

ประเภทที่ 5 ค่าลดหย่อนสำหรับเบี้ยประกันชีวิต (Deduction for Life Insurance Premiums)

กรณีที่คุณเสียภาษีได้จ่ายค่าเบี้ยประกันชีวิตของตนเอง หรือครอบครัว หรือในกรณีการจ่ายเงินสะสมในกองทุนเพื่อการเกษียณส่วนบุคคล สามารถนำมาหักค่าลดหย่อนได้

ประเภทที่ 6 ค่าลดหย่อนสำหรับเบี้ยประกันภัยจากแผ่นดินไหว (Deduction for Earthquake Insurance Premiums)

กรณีที่คุณเสียภาษีได้จ่ายค่าเบี้ยประกันภัยกรณีความเสียหายที่เกิดจากเหตุแผ่นดินไหว ผู้เสียภาษีสามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้ไม่เกิน 50,000 เยนต่อปี

ประเภทที่ 7 ค่าลดหย่อนสำหรับเงินบริจาค (Deduction for Contributions or Donation)

กรณีการจ่ายเงินสมทบหรือเงินบริจาค เพื่อการกุศล หรือเพื่อองค์กรพัฒนาสังคม สามารถนำมาหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ประเภทที่ 8 ค่าลดหย่อนสำหรับผู้พิการ (Exemption for the Handicapped)

ในกรณีที่ผู้เสียภาษี เป็นผู้พิการ หรือคู่สมรสของผู้เสียภาษีเป็นผู้พิการ กฎหมายให้ผู้เสียภาษีสามารถหักค่าลดหย่อนได้ ดังนี้

1) ผู้พิการกรณีทั่วไป หมายถึง ผู้พิการทางร่างกาย หรือทุพพลภาพ วิกลจริตทางจิต ผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ผู้สูงอายุที่มีอายุเกินกว่า 65 ปี เป็นต้น กรณีดังกล่าวนี้หักค่าลดหย่อนได้ 270,000 เยน

2) ผู้พิการในกรณีพิเศษ หมายถึง ผู้พิการในระดับที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ หรือผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตใจ ที่อาจต้องได้รับการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน กรณีนี้ให้หักค่าลดหย่อนได้ 400,000 เยน

ประเภทที่ 9 ค่าลดหย่อนสำหรับผู้เป็นหม้าย และค่าลดหย่อนสำหรับนักเรียนที่ทำงาน (Exemption for Widows, Widowers or Working Students)

ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นผู้เป็นหม้าย มีสิทธิหักค่าลดหย่อนได้ตามกฎหมาย ซึ่งคำนิยามตามกฎหมายในกรณีนี้หมายถึง ชายหรือหญิงซึ่งมีเงินได้ไม่เกิน 5,000,000 เยน ต่อปี และหย่าร้างกับคู่สมรสโดยยังไม่ได้แต่งงานใหม่ หรือคู่สมรสเสียชีวิต หรือหายสาบสูญ และมีบุตรหรือผู้ที่ต้องอยู่ในอุปการะที่มีเงินได้ไม่เกิน 380,000 เยน ต่อปี จึงจะมีสิทธิลดหย่อนได้เป็นจำนวน 270,000 เยน

กรณีที่นักเรียนทำงานระหว่างเรียนและมีเงินได้จากการจ้างแรงงานเกินกว่า 650,000 เยน ต่อปี หรือเงินได้อื่นนอกจากการจ้างแรงงานเกินกว่า 100,000 เยนต่อปี จะสามารถหักค่าลดหย่อน ได้ 270,000 เยน

ประเภทที่ 10 ค่าลดหย่อนสำหรับคู่สมรส กรณีคู่สมรสไม่มีเงินได้ (Exemption for Spouses)

กรณีนี้ผู้เสียภาษีสามารถหักค่าลดหย่อนของคู่สมรสที่อาศัยอยู่ร่วมกันและไม่ได้ทำงาน หรือทำงานแต่มีเงินได้ไม่เกิน 380,000 เยน ต่อปี กรณีนี้ผู้เสียภาษีสามารถหักค่าลดหย่อนได้ดังนี้

- 1) กรณีคู่สมรสอายุไม่เกิน 70 ปี หักค่าลดหย่อนได้ 380,000 เยน
- 2) กรณีคู่สมรสอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป หักค่าลดหย่อนได้ 480,000 เยน

ประเภทที่ 11 ค่าลดหย่อนกรณีพิเศษสำหรับคู่สมรส กรณีคู่สมรสมีเงินได้ (Special Exemption for Spouses)

การหักค่าลดหย่อนพิเศษของคู่สมรสในกรณีนี้ หมายถึง การหักค่าลดหย่อนกรณีคู่สมรส อีกฝ่ายทำงานมีเงินได้ กฎหมายจะกำหนดช่วงเงินได้ไว้ตั้งแต่ 380,000 เยน จนถึง 760,000 เยน

ประเภทที่ 12 ค่าลดหย่อนสำหรับผู้อยู่ในอุปการะ (Exemption for Dependents)

ค่าลดหย่อนในกรณีนี้หมายถึง ผู้เสียภาษีต้องดูแลเด็กหรือคนชราที่อาศัยอยู่ด้วยกัน และมีเงินได้ไม่เกิน 380,000 เยน ซึ่งสามารถหักค่าลดหย่อนได้ตามหลักเกณฑ์

ประเภทที่ 13 การหักค่าลดหย่อนทั่วไป (Basic Exemption)

ผู้เสียภาษีมีสิทธิหักค่าลดหย่อนทั่วไปได้ 380,000 เยน

3.2.2.4 การเครดิตภาษีเงินได้ของประเทศญี่ปุ่น

การเครดิตภาษีเงินได้ของญี่ปุ่น เป็นการบรรเทาภาระภาษีที่จำเป็นเพิ่มขึ้น โดยเงินได้ที่ หลังจากหักค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและค่าลดหย่อนส่วนบุคคลแล้วอาจนำมาหักเป็นเครดิตภาษีได้อีก

ประเภทของการเครดิตภาษีเงินได้ของประเทศญี่ปุ่น³⁴

1) ประเภท เงินปันผล กรณีเงินปันผลที่ได้รับจากบริษัทที่มีสำนักงานใหญ่ในประเทศ ญี่ปุ่น กฎหมายกำหนดให้หักเป็นเครดิตภาษีได้ ร้อยละ 10 ของเงินได้

2) ประเภท เงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย กรณีเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย สามารถนำมาเป็น เครดิตภาษีได้ โดยมีข้อกำหนดว่าผู้เสียภาษีต้องมีเงินได้ไม่เกิน 30,000,000 เยน

3) ประเภท เงินอุดหนุนพรรคการเมือง เป็นกรณีเงินบริจาคเพื่อสนับสนุนพรรค การเมือง หรือองค์กรทางการเมือง

³⁴ แนวคิดในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับหัวหน้าครัวเรือน: ศึกษากรณีสหรัฐอเมริกา (น. 79). เล่มเดิม.

4) ประเภท เงินสำหรับปรับปรุงบ้านเพื่อป้องกันแผ่นดินไหว กรณีนี้กฎหมายกำหนดให้หักเป็นเครดิตภาษีได้สูงสุด 5,000 เยน

5) ประเภท เครดิตภาษีจากการลงทุนในต่างประเทศ กรณีนี้หากเป็นการลงทุนในต่างประเทศแล้วเสียภาษี กฎหมายกำหนดให้หักเป็นเครดิตภาษีได้สูงสุด 5,000 เยน

6) ประเภท เครดิตภาษีหัก ณ ที่จ่าย กรณีนี้เมื่อมีการหักภาษี ณ ที่จ่าย สามารถนำมาเป็นเครดิตภาษีได้

จากการศึกษากฎหมายการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งของไทยและของต่างประเทศ พบว่าการกำหนดตัวบรรเทาภาระทางภาษีของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทเงินได้ของแต่ละประเทศ และนโยบายในการบริหารของแต่ละประเทศ ว่ารัฐมีความต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุนกิจกรรมหรือให้ความช่วยเหลือแก่ประชากรรัฐในรูปแบบใด ซึ่งผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับใช้กับการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาคำนวณเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยต่อไปในบทที่ 4